

รูปแบบการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของสำนักเรียนพระปริยัติ

ธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14

A MODEL OF ADMINISTRATION FOR EXCELLENCE OF PARIYATTIDHAMMA SCHOOLS AT SANGHA ADMINISTRATION, REGION 14

พระครูโกศลธรรมมานุสิฐ (ประสิทธิ์ อัสโสโก)* พระอุดมสิทธินายก (กำพล คุณงุโร)**

สุรพล สุยะพรหม***

Phrakhrukosondhammanusit (Prasit Asoko, Phra Udomsittthinayok (Kamphol Kuṅṅāṅkāro), Surapon Suyaprom.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการบริหารจัดการสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบในการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของสำนักเรียนพระปริยัติ แผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของสำนักเรียนพระปริยัติ แผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14

ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 ท่าน และการสนทนากลุ่มเฉพาะผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา และการวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยการวิจัยแบบสำรวจกับผู้บริหาร ครู และนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 265 รูป เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งหมดเท่ากับ 0.981 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

* Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพทั่วไปในการบริหารจัดการสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก จากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ในบางสำนัก สามารถจัดหาทุนเพื่อนำมาใช้ในการบริหารงานการศึกษาได้ โดยการรับบริจาค และมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษา มีการสรรหา คัดเลือก พัฒนา ครูสอน และให้กำลังใจแก่บุคลากรภายใน และมีการจัดสวัสดิการต่าง ๆ ให้แก่ครูผู้สอน และนักเรียน จัดอาคารสถานที่ที่มีความเหมาะสม มีอุปกรณ์ครุภัณฑ์ ที่เพียงพอสำหรับการปฏิบัติงาน ในบางสำนัก ครูผู้สอนยังใช้วิธีการสอนแบบเดิมๆ ไม่สามารถผลิตสื่อ หรืออธิบายให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาของหลักสูตร มีงบประมาณในการบริหารอย่างจำกัด ไม่เพียงพอต่อการบริหารดูแล ทั้งไม่มีการจัดทำบัญชีการเงิน ครูผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถจริง ๆ มีจำนวนน้อยลง ไม่กระตือรือร้น ทั้งยังมีจำนวนนักเรียนที่น้อยลง และบรรยากาศการเรียนการสอน และอาคารสถานที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน

2. องค์ประกอบในการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของสำนักเรียนพระปริยัติ แผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 พบว่า 1) กำหนดทิศทาง วิสัยทัศน์ พันธกิจ วางนโยบาย และกำหนดงบประมาณในการจัดการศึกษาแต่ละปี 2) ได้จัดหาทรัพยากร รับบริจาค สร้างครูสอน ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ พัฒนาศักยภาพความสามารถของครูผู้สอนที่มีอยู่ 3) กำหนดแรงจูงใจ พัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียน มอบสิ่งตอบแทนให้บุคลากร 4) การบริหารงานดี ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การตรวจสอบ และการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ

3. รูปแบบการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของสำนักเรียนพระปริยัติแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 ประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 พบว่า 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ คือ ใฝ่ใจจัดทำแผนพัฒนางานด้านวิชาการ จัดครูสอน และตารางเรียน หมั่นส่งเสริมให้ครูสอนผลิตสื่อการสอนให้เข้าใจง่ายขึ้น เอาจิตฝักใฝ่ ตรวจสอบคุณภาพการเรียนการสอนเป็นประจำ ใคร่ครวญ ตรวจสอบ และพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ 2) ด้านการบริหารงบประมาณ คือ มีความต้องการที่จะสำรวจค่าใช้จ่าย วางแผนการทางงบประมาณประจำปี เพียรสรรหาแหล่งงบประมาณเพื่อนำมาใช้ในการบริหารงาน ใส่ใจจัดสรรงบประมาณอย่างทั่วถึง ใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า ตรวจสอบบัญชีสรุปรายรับรายจ่ายงบประมาณการศึกษาประจำปี 3) ด้านการบริหารงานบุคคล คือ ตั้งใจที่จะสรรหาคัดเลือกแต่งตั้งครูสอน หมั่นให้กำลังใจ พัฒนาครูผู้สอน และนักเรียน เอาใจใส่ กำกับ และติดตามผลการสอนของครูผู้สอน พิจารณากำหนดค่าตอบแทน และสร้างแรงจูงใจเพื่อรักษาไว้ซึ่งบุคลากร 4) ด้านการบริหารทั่วไป คือ มีใจรักในการวางแผนบริหารงาน ออกแบบระบบงานธุรการ หมั่นดูแลสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ และอุปกรณ์ทางการศึกษาให้พร้อมใช้งาน

appropriate knowledge were limited, not energetic students reduced. Learning atmosphere and school buildings were not attractive to learning.

2. Administrative components for excellence of Phrapariyattidhamma schools, Pali division, at Sangha administration, region 14, were that; 1) direction, vision, mission, policy and budgets were set for educational administration annually, 2) using the available resources to develop teachers' competency, 3) using resources from donations to develop teachers, the schools resources, network creation for students recruitment, 4) setting up motivations by improving schools and facilities to create good atmosphere to teaching and learn, giving awards to students and 5) administrative factors consist of planning, organizing, checking and problems solving.

3. An administrative model for excellence of Phrapariyattidhamma schools, Pali division, at Sangha administration, region 14, integrated with Ittipadha 4 were that 1) academic administration; paying attention to assign teachers to class according time table diligent to teach and produce teaching media for easy understanding attention to quality of teaching and learning examination, checking and instruction development 2) budget administration, budget auditing, annual budget planning, effort to find new source of budget for administration, attention to budget allocation and budget summary for education each fiscal year, 3) personnel administration; attention to recruit teachers then develop, teachers and students spiritual uplifting, attention to teaching and learning, allocation of appropriate compensation, motivation personnel to remain with the schools, 4) general administration: planning to design the work flow process, attention to environment, buildings and educational media being ready to use creating network for educational publicity and school development effectively

Keyword: Administration, Phrapariyattidhamma Schools, Pali Division.

1. บทนำ

ภาษาบาลี หรือภาษามาคธีโบราณ เป็นภาษาที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงใช้ในการประดิษฐานศาสนธรรมคำสอนที่พระองค์ได้ตรัสแก่พุทธบริษัท 4 ตลอดจนพระชนมชีพ นับตั้งแต่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เมืองพาราณสี ถึงสาละวันทยาน เมืองกุสินารา แม้พระอรหันต์สาวกก็ได้สืบทอดคำสอนของพระพุทธองค์ที่เราเรียกกันว่า “พระพุทธศาสนา” ด้วยภาษาบาลีมาจนถึงปัจจุบันนี้ (Somdetphramaharatchamang kalachan, 2013, p.7) ภาษามาคธีจึงได้รับเกียรติและได้รับการยกย่องว่า (Phrathepmethachan,1962) 1. เป็นภาษาอันเป็นโวหารของพระพุทธเจ้า (สัมพุทธโวหารภาษา) 2. เป็นภาษาอันเป็นโวหารของพระอรียเจ้า (อริยโวหารภาษา) 3. เป็นภาษาที่ใช้บันทึกสภาวะธรรม (ยถาภูจพรมโวหารภาษา) 4. เป็นภาษาที่รักษาพระพุทธพจน์ (ปาฐภาษา) นอกจากนี้ นักไวยากรณ์บาลียังได้กล่าวถึงความสำคัญภาษาบาลีไว้ดังนี้ 1) มูลภาษา คือ ภาษาหลักหรือภาษาดั้งเดิมของเสฏฐบุคค 4 จำพวกคือ อาทิกบปิยบุคค พรม อัสสุตลาป บุคค และพระสัมมาสัมพุทธเจ้า 2) ต้นติภาษา คือ ภาษาที่มีแบบแผนมีกฎไวยากรณ์ดี 3) สกานิรุตติ คือ ภาษาที่พระพุทธเจ้าตรัสและเป็นภาษาหลักในการประกาศ 4) อุตตมภาษา คือ ภาษาชั้นสูง (Anuwat Krasang,2017).

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาตั้งแต่สมัยพุทธกาลจนกระทั่งปัจจุบัน ล้วนต้องใช้ภาษาบาลี นอกจากนี้ยังเป็นภาษาที่ชนชาวชมพูทวีปในสมัยพุทธกาลนิยมใช้กันทั่วไป เป็นภาษาที่พระพุทธเจ้าใช้เผยแผ่พระพุทธศาสนาในสมัยนั้น หลังจากพระพุทธองค์เสด็จดับขันธปรินิพพาน พระสงฆ์สาวกจึงได้ประชุมกันทำสังคายนาพระธรรมวินัย เพื่อรวบรวมประมวลคำสั่งสอนของพระองค์ไว้เป็นหมวดหมู่ 3 หมวด ที่เรียกกันว่า “พระไตรปิฎก” จำแนกออกเป็น 84,000 พระธรรมขันธ์ โดยในระยะแรกได้มีการถ่ายทอดกันด้วยวิธีที่เรียกว่า “มุขปาฐะ” หรือการท่องจำด้วยปาก ต่อมาจนกระทั่งการทำสังคายนาครั้งที่ 5 จึงได้มีการจดบันทึกแยกเนื้อหาจดบันทึกพระสูตรต่าง ๆ ลงในใบลาน พระไตรปิฎกจึงถือว่าเป็นคัมภีร์สำคัญของพระพุทธศาสนา จะเห็นได้ว่าพระไตรปิฎกแต่เดิมเป็นภาษาบาลี เป็นภาษาที่พระสงฆ์ผู้เป็นพุทธสาวกได้ทำการสังคายนารวบรวมไว้ เป็นภาษาที่รองรับพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า (Surapon Suyaprom,2016). ภาษาบาลีจึงมีความสำคัญในฐานะเป็นภาษาที่พระพุทธเจ้าทรงเลือกใช้เทคโนโลยีโทรคมนาคมให้ได้รับบรรลุผลและนิพพาน และเป็นภาษาที่พระอรหันต์ทั้งหลายใช้ทรงจำเพื่อถ่ายทอดพระพุทธพจน์ ดังพระบาลีที่ว่า พุทธวจน ปาเลตติ ปาลี (ภาษา) อันว่าภาษาใด ย่อมรักษาไว้ซึ่งพระพุทธวจนะ เพราะเหตุอันอันว่าภาษานั้นชื่อว่าปาลี ด้วยเหตุที่ภาษาบาลีเป็นภาษาที่รักษาไว้ซึ่งพระพุทธวจนะ ทำให้สำนัก

เรียนและสำนักศาสนศึกษาต่าง ๆ พยายามที่จะชำระไว้ซึ่งการจัดการเรียนการสอน พระปริยัติธรรม แผนกบาลีไว้ให้มากที่สุด (Surachet thongmaen, 2005)

จากความสำคัญ และปัญหา การจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีที่กล่าวมาข้างต้น เป็นเหตุจูงใจให้ผู้วิจัย มีความสนใจที่จะศึกษาถึง “รูปแบบการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14” เพื่อที่จะทำการศึกษาปัญหา เพื่อเป็นแนวทางในการใช้แก้ปัญหา และนำมาเป็นแนวปฏิบัติในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 ให้มีคุณภาพและประสิทธิผลที่ดียิ่งขึ้นในภายหน้า

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการบริหารจัดการสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14

2.2 เพื่อศึกษาองค์ประกอบในการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14

2.3 เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14

3. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14” นี้ ใช้ระบบวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quantitative Research) จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 18 ท่าน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน 10 ท่าน และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยการวิจัยแบบสำรวจ (Survey Research)

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูล กับพระภิกษุสามเณร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 265 ชุด และเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้อง ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ทั้งหมด จำนวน 265 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด นำข้อมูลที่ได้อภิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ดำเนินการสัมภาษณ์ตาม

วัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดนัดไว้ จนครบทุกประเด็นโดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึก และการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์ นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสม และนำเสนอต่อไป

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 ผลการศึกษาสภาพทั่วไปในการบริหารจัดการสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 พบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการ ในบางสำนักครูผู้สอนได้ผลิตหลักสูตรสำหรับนักเรียนเอง อธิบายเนื้อหาให้นักเรียนเข้าใจง่ายขึ้น ด้านการบริหารงบประมาณ สามารถจัดหาทุนเพื่อนำมาใช้ในการบริหารงานการศึกษาได้ โดยการบริจาคจากพุทธศาสนิกชน และมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาของนักเรียนเอง ด้านการบริหารงานบุคคล มีการพัฒนาบุคลากร มีการสรรหา หรือคัดเลือกครูสอนที่มีความรู้ และมีคุณภาพ และให้กำลังใจแก่บุคลากร ภายใน และด้านการบริหารทั่วไป มีการจัดสวัสดิการต่าง ๆ ให้แก่ครูผู้สอน และนักเรียน มีการจัดอาคารสถานที่ที่มีความเหมาะสม มีอุปกรณ์ครุภัณฑ์ ที่เพียงพอสำหรับการปฏิบัติงาน จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ รูปแบบการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปาน เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารดูแลรักษาพยาบาลแก่ผู้เรียน เป็นธุระในการนำไปส่งโรงพยาบาล และช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาล อยู่ในระดับมาก รองลงมาผู้บริหารดูแลเรื่องอาหารบริโภค มีบริการเครื่องดื่ม ให้แก่ผู้เรียน อย่างเพียงพอ อยู่ในระดับมาก และผู้บริหารสรรหา คัดเลือกครูผู้สอนที่ดี มีคุณภาพมาสอน อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

4.2 องค์ประกอบในการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของสำนักเรียนพระปริยัติ แผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 พบว่า 1) การกำหนดทิศทาง หรือเป้าหมายการบริหารจัดการสำนักเรียน การกำหนดทิศทาง หรือเป้าหมายการบริหารจัดการสำนักเรียน เป็นหน้าที่หลักของผู้บริหารสำนักเรียน ที่จะต้องกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วางนโยบายส่งเสริมสนับสนุนการศึกษา และกำหนดงบประมาณในการจัดการศึกษาแต่ละปี อย่างเป็นระบบ เช่น ค่าอุปกรณ์การศึกษา ค่าวิทยากรครูสอน และรางวัลตอบแทนแก่ผู้สอบผ่านแต่ละปี 2) ใช้ทรัพยากรอย่างพอเพียงและคุ้มค่า งบประมาณที่ใช้ในการบริหารจัดการสำนักเรียน ส่วนใหญ่ใช้วิธีรับบริจาคจากพุทธศาสนิกชนผู้มีศรัทธา ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพความสามารถของครูผู้สอนที่มีอยู่ ช่อมแซมบำรุงอาคารสถานที่ และครุภัณฑ์ทางการศึกษาให้พร้อมใช้งานอยู่ตลอดเวลา ใช้งบประมาณอย่างจำเป็นโดยแบ่งลำดับความสำคัญของการใช้งบประมาณ 3) สร้างแรงจูงใจให้

บุคลากร การสร้างแรงจูงใจถือเป็นส่วนสำคัญในการจัดการศึกษาพระบาลี ซึ่งผู้บริหารจะต้องทำการสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้ใต้ปกครองด้วยการพัฒนาด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน เช่น จัดสถานที่อาคารเรียนให้เป็นเอกเทศ มีห้องเรียน และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียน ด้านสิ่งตอบแทน เช่น จัดถวายนิตยภัตประจำเดือนแก่ครูผู้สอน และจัดกิจกรรมให้แก่แก่นักเรียนตามความเหมาะสม เป็นต้น 4) บริหารจัดการเป็นระบบมีประสิทธิภาพ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ได้ว่าการบริหารสำนักเรียนต้องอาศัยปัจจัยการบริหารงานสำนักเรียน พระปริยัติธรรมแผนกบาลี มีองค์ประกอบ 4 อย่าง ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์กร การตรวจสอบ และการแก้ไขปัญหา คือ การวางแผน เพื่อให้ทราบเป้าหมาย เป็นเครื่องชี้ทาง (Busakrn Watthanabut,2016) และสร้างความตั้งใจอย่างแท้จริงที่จะบริหารจัดการสำนักเรียน รวบรวมข้อมูล องค์ความรู้ศึกษา SWOT กำหนดเป้าหมายในแต่ละปีการศึกษา การจัดองค์กร : จัดผังการบริหารอย่างชัดเจน การจัดองค์กรที่ดี โดยการกำหนดขอบเขต ความรับผิดชอบ และอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ ของแต่ละฝ่ายให้ชัดเจน การตรวจสอบ : ผู้บริหารจะต้องมีแนวทางการ และเครื่องมือในการตรวจสอบการทำงานของผู้ใต้ปกครองอย่างเป็นระบบ การแก้ไขปัญหา : จัดการประชุมประจำสัปดาห์ หรือประจำเดือนเพื่อรับทราบข้อปัญหา

4.3 รูปแบบการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของสำนักเรียนพระปริยัติแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 พบว่า รูปแบบที่ 1 การบริหารจัดการด้านการบริหารงานวิชาการ กำหนดหลักสูตรการเรียนการสอนตามหลักสูตรของแม่กองบาลีสนามหลวง จัดตารางเรียน ตารางสอนให้คณาจารย์และนักเรียนตามความเหมาะสม ส่งเสริมกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้นักเรียน การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 เข้ากับรูปแบบการบริหารงานวิชาการ ฉันทะ มีความใฝ่ใจจัดทำแผนพัฒนางานด้านวิชาการ จัดครูสอน และตารางเรียนในแต่ละชั้น ของแต่ละปีอย่างเหมาะสม วิริยะ หมั่นส่งเสริมให้ ครูสอนผลิตหลักสูตร สื่อ และวิธีการสอน อธิบายเนื้อหาให้นักเรียนเข้าใจง่ายขึ้น จิตตะ เอาจิตฝึกฝั่ ตรวจสอบคุณภาพการเรียนการสอนแต่ละชั้นเป็นประจำ วิมังสา พิจารณาใคร่ครวญ มีระบบตรวจสอบคุณภาพแก้ไข พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

รูปแบบที่ 2 การบริหารจัดการด้านการบริหารงบประมาณ ต้องมีการสำรวจค่าใช้จ่ายประจำปี แล่งเงินทุน สรรหาแหล่งงบประมาณจากที่ต่าง ๆ จัดสรรงบประมาณอย่างทั่วถึง การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 เข้ากับรูปแบบการบริหารงบประมาณ ฉันทะ มีความต้องการที่จะสำรวจค่าใช้จ่ายหลักประจำปี วิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสำนักเรียน วางแผนการใช้งบประมาณประจำปี วิริยะ เพียรสรรหาแหล่งงบประมาณเพื่อนำมาใช้ในการบริหารงาน ประสานและรวบรวม

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแหล่งทรัพยากรที่สนับสนุนการจัดการศึกษาทั้งภาครัฐ เอกชน จิตตะ ใสใจ จัดสรรงบประมาณอย่างทั่วถึง สำรองความต้องการของผู้เรียน และใช้งบประมาณที่มีให้คุ้มค่าครบวงจร วิมังสา ตรวจสอบ จัดทำบัญชีสรุปรายรับรายจ่ายงบประมาณการศึกษาประจำปี ทำแผนการตรวจสอบ ติดตามการใช้จ่ายเงิน ทั้งเงินงบประมาณ และเงินนอกงบประมาณ ให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ แผนการใช้งบประมาณรายไตรมาส และวางแผนในการใช้งบประมาณปี

รูปแบบที่ 3 การบริหารจัดการด้านการบริหารงานบุคคล ผู้บริหารมีหน้าที่สรรหาคัดเลือกบุคลากร และแต่งตั้งครูผู้สอนในแต่ละชั้น จ่ายค่าตอบแทนอย่างเหมาะสม พัฒนาครูผู้สอน และรักษาไว้ซึ่งครูผู้สอน การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 เข้ากับรูปแบบการบริหารงานบุคคล ฉันทะ ผู้บริหารมีความตั้งใจที่จะสรรหาคัดเลือกครูผู้สอน บุคลากร และนักเรียนในแต่ละปี วิริยะ หมั่นให้กำลังใจ พัฒนาครูผู้สอน และนักเรียน ให้ได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น มีการพัฒนาครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง และเหมาะสม จิตตะ เอาใจใส่ในการถ่ายทอดนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่ชัดเจน กำกับและติดตามผลการดำเนินงานอย่างใกล้ชิด วิมังสา พิจารณากำหนดค่าตอบแทน และสร้างแรงจูงใจ ให้แก่ครูและนักเรียน มีการจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ครูผู้สอน และเจ้าหน้าที่อย่างเหมาะสม

รูปแบบที่ 4 การบริหารจัดการด้านการบริหารทั่วไป ในการบริหารจัดการผู้บริหารมีหน้าที่วางแผนการบริหารงานการศึกษา การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน จัดดำเนินงานธุรการ ดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม พัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ จัดให้มีการประชาสัมพันธ์งานการศึกษา และส่งเสริม สนับสนุนประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กรหน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 เข้ากับรูปแบบการบริหารทั่วไป ฉันทะ มีใจรักในการประชาสัมพันธ์ วางแผนการบริหารงานการศึกษา ออกแบบระบบงานธุรการลดขั้นตอนการทำงานให้มีประสิทธิภาพ วิริยะ หมั่นดูแลสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ และอุปกรณ์ทางการศึกษาให้พร้อมใช้งาน จัดสถานที่พักอย่างเหมาะสมเพียงพอ เป็นเอกเทศ จิตตะ ไตร่ตรองหาวิธีพัฒนาเครือข่ายข้อมูล ประสานงาน กับชุมชน หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นๆ วิมังสา พิจารณากำหนดทิศทางการบริหาร และพัฒนาสำนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1 รูปแบบการบริหารจัดการด้านการบริหารงานวิชาการ ต้องมีการกำหนดใช้หลักสูตร บาลีสนามหลวงที่แม่กองบาลีสนามหลวงกำหนดไว้ จัดตารางเวลาการเรียนตารางสอน ส่งเสริมกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้แก่แก่นักเรียน พัฒนาสื่อ เอกสาร การเรียนการสอน และเทคนิคการสอน

แบบใหม่ พัฒนาระบบการสอบวัดผลการศึกษา เช่น การทดสอบก่อนเรียน หลังเรียน และพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีระบบตรวจสอบคุณภาพการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phrametithammalangarn, (2014) ที่ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาศักยภาพการบริหารการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ตามทรรศนะของผู้บริหาร ครูผู้สอนและนักเรียน : ศึกษาเฉพาะกรณี วัดจองคำ จังหวัดลำปาง ผลการวิจัยพบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการ เชิงคุณภาพ : โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี วัดจองคำ จังหวัดลำปาง ได้มีการบริหารวิชาการ ใช้หลักสูตรบาลีสันามหลวงที่กำหนดไว้ตั้งแต่ระดับชั้นบาลีไวยากรณ์ จนถึงประโยค ป.ศ. 9 เวลาสอนและเวลาเรียน ภาคปกติแบ่งเป็น 2 ช่วงคือ ภาคเช้า และภาคบ่าย ส่วนภาคพิเศษคือก่อนสอบบาลีสันามหลวง แบ่งเป็น 3 ช่วงคือ ภาคเช้า - ภาคบ่าย และภาคค่ำ การวัดผลและประเมินผลทางโรงเรียนมีการวัดผลและประเมินผลตามขั้นตอนของหลักสูตร เช่น มีวิธีการทดสอบทุกสัปดาห์ (วันศุกร์) เพื่อพิจารณาผลการเรียนของนักเรียนและการสอนของครู มีการอบรมบาลีก่อนสอบสันามหลวง และจัดพิมพ์เป็นเอกสารเพิ่มเติมเพื่อความสะดวกแก่นักเรียนและเป็นของสำนักเรียน ส่วนงานแนะแนวและสารสนเทศ มีการแนะแนวการศึกษาแก่นักเรียนเป็นประจำทุกวัน เช่น เวลาทำวัตรสวดมนต์และนอกเวลาเรียน และยังมีการจัดพิมพ์หนังสือเพื่อแจกในงานฉลองเปริยญธรรมของโรงเรียนฯ ทุกปี

5.2 รูปแบบการบริหารจัดการด้านการบริหารงบประมาณ การบริหารงบประมาณที่ดีและเพียงพอเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารสำนักเรียนให้สามารถมุ่งสู่ความเป็นเลิศได้ โดยดำเนินการสำรวจค่าใช้จ่ายประจำปี แหล่งเงินทุน สรรหาแหล่งงบประมาณจากที่ต่าง ๆ จัดสรรงบประมาณอย่างทั่วถึง ใช้จ่ายงบประมาณที่คุ้มค่า จัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย และการตรวจสอบจากภายนอกในการใช้จ่ายงบประมาณ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้แก่บุคลากร และสร้างสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่ดีแก่ผู้เรียน ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pinsuda Siritrangsri, (2013) ที่ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” ผลการวิจัย พบว่า ด้านงบประมาณในด้านงบประมาณในการจัดสรรเพื่อการศึกษา ขาดความเป็นเอกภาพในเชิงปฏิบัติ ขาดความยืดหยุ่นในการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อความต้องการของสถานศึกษาแต่ละพื้นที่อย่างแท้จริง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในสังกัดต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์และระเบียบบังคับทางการเงินจากหน่วยงานต้น

5.3 รูปแบบการบริหารจัดการด้านการบริหารงานบุคคล การสรรหาครูผู้สอน คัดเลือกครูผู้สอน แต่งตั้งครูผู้สอน จ่ายค่าตอบแทนครูผู้สอน พัฒนาครูผู้สอน และรักษาไว้ซึ่งครูผู้สอน ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Somchai Mitri, (2010) ที่ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาของพระสงฆ์ใน

ประเทศไทย : กรณีศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี” ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในปัจจุบัน มีรูปแบบและพื้นฐานการจัดการศึกษามาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 2 คือเป็นการศึกษาที่เน้นการสอบวัดผลความรู้ หรือที่เรียกว่าสอบบาลีสนามหลวงเป็นหลัก โดยมีแม่กองบาลีสนามหลวงเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการจัดสอบพร้อมกันทั่วประเทศ ส่วนการเรียนการสอนนั้นจะอยู่ที่ผู้เรียนหรือแต่ละสำนักเรียนจะดำเนินการโดยมีเจ้าสำนักเรียนเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการทั้งการเรียนการสอน การจัดการเรื่องสถานที่ อุปกรณ์การเรียนการสอน ครูผู้สอน ตลอดจนถึงงบประมาณในการดำเนินการ ซึ่งโดยภาพรวมแล้วระบบการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลียังมีความเหมาะสมในระดับปานกลางและกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 83 เห็นด้วยที่จะให้มีการปรับปรุงระบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี 4. รูปแบบการบริหารจัดการด้านการบริหารทั่วไป สภาพแวดล้อมของสถานที่จัดการเรียนการสอน ซึ่งจะเป็นส่วนช่วยในการดำเนินการเรียนการสอนให้ประสบความสำเร็จได้ ซึ่งผู้บริหารจะต้องคำนึงถึงเป็นประการแรกของการบริหารจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เพราะจะต้องมีแผนในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการเรียนการสอนของสำนักเรียนให้เป็นที่รู้จักสู่สาธารณะ รวมถึงการจัดการสภาพแวดล้อมภายในของสำนักเรียน ได้แก่ วางแผนการบริหารงานการศึกษา การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน ดำเนินงานธุรการดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม พัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ ประชาสัมพันธ์งานการศึกษา และส่งเสริม สนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ด้านการบริหารงานวิชาการ แม่กองบาลีสนามหลวงควรมีการปรับปรุงหลักสูตรสำนวน ในการแปลในระดับชั้นเปรียญตรีให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจได้ง่าย เพื่อพัฒนางานวิชาการของการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีให้มีมาตรฐานเดียวกัน

2) ด้านการบริหารงบประมาณ ภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีนโยบายสนับสนุนงบประมาณในการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี อย่างชัดเจนและเพียงพอ

3) ด้านการบริหารงานบุคคล คณะสงฆ์ควรมีนโยบายในการสรรหา พัฒนา และกระจายบุคลากรทางการศึกษาซึ่งหมายถึงพระภิกษุสามเณร ทั้งนักเรียนและครูสอน

4) ด้านการบริหารทั่วไป ผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียน ควรมีการวางแผนการจัดการศึกษาแผนกบาลี ทั้งระยะสั้นและระยะยาว มีเป้าหมายชัดเจนตาม กฎระเบียบของสำนักเรียน เป็นต้น

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) ด้านการบริหารงานวิชาการ แม่กองบาลีสนามหลวงควรมีการสัมมนาเชิงวิชาการ ตั้งคณะกรรมการปรับปรุงหลักสูตร ชัดเกลาสำนวนแปลในระดับชั้นเปรียญตรีให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจได้ง่าย พัฒนาหลักสูตรของการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีให้มีมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ

2) ด้านการบริหารงบประมาณ ภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามามีส่วนร่วม ในการพัฒนาการศึกษาของคณะสงฆ์โดยจัดสรรงบประมาณในการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ให้เพียงพอ

3) ด้านการบริหารงานบุคคล คณะสงฆ์ควรมีการจัดอบรมพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ครูสอน อบรม สัมมนาเชิงวิชาการ ไปศึกษาดูงานในสถานที่ปฏิบัติงานจริง มีการจัดฝึกอบรมสัมมนาเชิงวิชาการ และสนับสนุนทุนทรัพย์ เพื่อให้อาจารย์มีความรู้ในการพัฒนาตนเอง

4) ด้านการบริหารทั่วไป ผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียน อาจารย์ และบุคลากรเจ้าหน้าที่ประชุมเพื่อรับทราบนโยบายการวางแผนการจัดการศึกษาแผนกบาลี ทั้งระยะสั้นและระยะยาวแล้ว จัดการเรียนการสอนให้ไปในแนวทางเดียวกัน รวมถึงนักเรียนจะต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนตาม กฎระเบียบของสำนักเรียนที่ได้ตั้งไว้อย่างเคร่งครัด เพื่อให้สำนักเรียนดำเนินกิจการอย่างมีประสิทธิภาพ

6.3 ข้อเสนอเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ศึกษารูปแบบการบริหารทางวิชาการของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีอื่น ๆ หรือในเขตการปกครองคณะสงฆ์อื่นๆ ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่เป็นเลิศ

2) ศึกษาเกี่ยวกับนโยบายและการบริหารจัดการด้านงบประมาณในการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีเป็นการเฉพาะ เพื่อนำผลการวิจัยไปปรับใช้ในการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีอย่างเพียงพอ

3) ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบในการพัฒนาบุคลากรในการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาบุคลากรทางด้านบาลีให้มีความรู้ความสามารถในระดับสูง

4) ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการวัดที่มีการดำเนินการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบทางการบริหารว่ามีความเหมือน หรือแตกต่างจากการวิจัยครั้งนี้หรือไม่

References

- Anuwat Krasang. (2017). Comparison Education Management of Monks in Kengtung (Myanmar) With Monks in Thailand. *Nakhon Lampang Buddhist Colleges Journal*. 6 (2), 188-198.
- Bunchom Srisaart. (1998). *Statistical Methods for Research 1*. Bangkok: Suviriyasarn, Ministry of Education. (1998). *Development of The Pali Canonical Education Management Model*. Bangkok: Department Of Religious Affairs.
- Buaskorn Watthanabut. (2016). Happy Management Though Kingdom of Bhutan. *Journal of MCU Social Science Review*, 5 (1), 393-404.
- Phra Prasert Thilao. (2016). Forwarding by Buddhist Integration Human Capital Development to High Performance Organization of Higher Education Institute of Thai Sangha. *Journal of MCU Social Science Review*, 5 (1), 71-84.
- Phra Udomsittinayok (Kumphol Kunungkaro. (2017). The Effectiveness Management of Meditation Center . *Journal of MCU Social Science Review*, 6 (2), 1-16.
- Phramaha Amnat Phawattano. (2013). *The Development of Buddhist Scripture Education*. (Doctor of Thesis). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phrametithammalongkorn. (2004). *The Study of the Potential of Educational Management in the Pali School of Pali, According to the Management Perspectives Teachers and Students: Case Study of Wat Lampang* (Research Report). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phrae Campus.
- Phratepmethachan. (1961). *The Buddha Taught Grammar, Pali Grammar*. Phranakhon: Prayoonwong Printing House .

Pinsuda Siritrangsi. (2013). *The Basic School Management Model* (Research Report). Secretariat of the Council of Education.

Robert V. Krejcie and Eayle W. Morgan. (1970). *Education and Psychological Measurement*. New York : Minnisota University.

Somchai Maitree. (2010). *The Study of Buddhist Monks in Thailand: A Case Study of Buddhist Scriptures* (Research Report). National Research Council of Thailand.

Surapon Suyaprom. (2016). The Model of Leadership According to Buddhism of Administrators in Buddhist University of Thailand. *Journal of MCU Social Science Review*, 5 (1), 1-16.

Thitiwut Manmee . The Effect of Graduate Characteristics for the Employment of Master of Art: Buddhist Management and Public Administration, Social Sciences Faculty, Mahachulalongkornrajavidyalara University. *Journal of MCU Social Science Review*, 4 (1), 101-115.